

rombol, holott építeni kellene. Életmódot, hitet, újfajta emberi kapcsolatokat, eszményeket. Quentin kitartása és mindenek ellenére megmaradó szerelme aztán elbizonytalanítja. Elbizonytalanítja, mert meglátja benne a mindaddig hiányolt értéket. A történet itt nyitva marad az ő számára, sőt kettejük számára is.

Meditáció

Quentin a régire alapozva akar építeni. És nem akarja kihagyni ebből Margót. A szerelem irracionális mélységei viszont fájdalmasak. Elveszíteni Margót számára a legnagyobb rossz, ami történhet vele. Mert Quentin „lázdása” alapvetően az, hogy szereti Margót. Nem akarja, hogy „tékozló leányként” elpazarolja az életét, és kitegye magát a magányos út veszélyeinek. Hiszen Margo csak megy-megy bele a világba, öncélúan. Quentin szereti Margót, holott tudja, így nincs közös jövőjük. Aztán, ahogy az apró jelekből, elszórt kenyérmorzszákból megismeri Margót, rádöbben arra, hogy ő a kamaszkori Margóról kivetített képbe lett szerelmes. Saját vágyait vetítette ki Margóra, és a valódi Margo más. Más, és máshogyan értékes. Viszont a valódi Margóhoz vezető út olyan önmegismerési út és élmény számára, hogy Margo a maga valóságában is szeretni való marad. Úgy, ahogy van. Sőt a szerelem sem múlik el, csak több lesz benne a szeretet.

És ebben a feszült, értékütköztető világban mindketten - észrevétlenül - felnőttek lesznek. Ahogy a figyelmes olvasó is.

GARAY ANDRÁS

TÚLÉLÉS ÉS KÜLDETÉS

(ELŐADÁS)

Köszönöm, hogy Kristófék ezt a Szent Ferencről szóló dalt énekelték. Van aktualitása, hiszen Szent Ferenc élete jó példa arra, hogy lehet és kell alternatívákban gondolkodnunk.

Szent Ferencnek van egy olyan szobra Assisiben, hogy fekszik a fűvön, feje alá téve hátrakulcsolja a kezét, és néz fölfelé az égbe. Körülötte a galambok, akikkel ő beszélget. Ez egy nagyon határozott és mának szóló jelkép, hogy lehet máshogyan is élni.

Amikor a KV azt gondolta, hogy ez legyen az idei évnek a zsinati témája, még nem tudta azt, amibe most ebben az egy hónapban kerültünk. Úgy gondoltuk, van elég időnk mindenre, hiszen az előrejelzések szerint ez meg ez majd csak 10-20-30-40-50 év múlva fog bekövetkezni, és mi éljük a magunk életét, egy lassú és békés felkészüléssel, túlélésre, küldetésre is gondolva. S most fura aktualitást adott ez a dolog, amibe belekerültünk. Ma Lányi Andrással volt egy nagyon érdekes beszélgetés a rádióban arról, hogy amit ma hitelválságnak gondolunk, az annak a következménye, hogy a gazdasági és a környezeti válság összeér. És valószínű, hogy ez az állapot, amiben ma vagyunk, ez a létünknek most már a

kerete. Idáig volt valahogyan a lét, és mostantól máshogyan lesz. Nem tudjuk még hogyan, de vannak erre forogatókönyvek. Hirtelen nagyon aktuálissá vált ez a téma, és óriási kezd lenni a kapkodás a világban.

Ez a túlélés szó egy kicsit pejoratív. Én inkább úgy fogalmaznám ezt, hogy látnunk kell, milyen változások vannak a világban, mi alatt és mi előtt vagyunk, és hogyan kell ezekre a változásokra reagálnunk, hogyan kell alkalmazkodnunk, főleg az eddig megélt értékeink és küldetésünk fényében. Azt tapasztaljuk, hogy Isten Országát mindig azok jelenítik meg, azok formálják, akik jókor, jó válaszokat adnak a kihívásokra. A Bokornak ez volt a nagy ereje a 80-as években: voltak kihívások, és ezekre jó választ adott. A Bokor belső dinamikája ennek megfelelően jó volt. Az elmúlt 20 évben nem az volt szerintem a Bokornak a problémája, hogy nem csinált semmit, hanem egyszerűen a kihívásokat nem látta. Egy átrendeződés történt, ezért nem találtuk, vagy nem is kerestük a kihívásokat, talán részben nem is voltak. Elrendeződöttünk valamilyen másfajta életben, de ma ezzel a túlélés kérdéssel, és mostani helyzettel újra kontúrosak lettek a kihívások. Ma mindenki számára egyértelmű, hogy pörgünk, és ebben a pörgésben rosszul járunk, ma lelepleződik minden, a politikától kezdve a gazdaságig. A környezet állapota pusztul, a népünk, nemzetünk helyzete egyre rosszabbá válik, megjelenik az egyéni és a strukturális erőszak. Ha úgy tetszik, ma a tét – jó szó ez a túlélés –, az egyéni, családi, kis- és nagyközösségi túlélésünk! Erről szeretnék most beszélni.

1. Döbbenet nézünk, mi történik most körülöttünk és velünk - „élhettünk volna gyönyörűen”

Van Ladányi Mihálynak egy verse: *Élhettünk volna gyönyörűen*. Egy nagyon szomorú, rezignált vers arról, hogy minden lehetőség adott a gyönyörű életre, és az ember mégis mindent elszúr! Ma úgy érzi az ember magát, mint amikor az ejtőernyős kiugrik a repülőgépből, és rutinszerűen meghúzza a zsinórt, s csak akkor veszi észre, hogy a zsinór nincs sehhol. S akkor két lehetőség van! Az egyik lehetőség, hogy végig üvölti a zuhanást, káromkodik, felelősöket keres. Miért pont én? Mi történik velünk? A másik lehetőség, hogy gyönyörködik a tájban. Ez se megoldás. És most arra teszek kísérletet, hogy felhívjam a figyelmeteket: van rajtunk ejtőernyő, de a zsinór, amit idáig rutinszerűen a jobb oldalon húzkodtunk, azt máshol kell meghúzni! Ez azt jelenti, hogy bizonyos értelemben a régi formák már nem jók.

Alapélménnyé vált a szorongás. Munka, egészség, pénz, hitel, jövő, gyerekeink sorsa. A Bokorban is azt tapasztaljuk, hogy az egzisztenciális gondok hihetetlen módon megnöttek. Ma a találkozóimon, a közösségeimben a beszámolólok bizony munkahelyi, esetleg anyagi gondokkal kezdődnek. Gondolatok arra, hogy a magyar társadalomban a 66 éves átlagéletkorból 52 évet él le egészségesen az átlag magyar, 14 évet pedig betegen! Ugyanez a dán társadalomban 76 átlagéletkorhoz 70 egészséges év és 6 betegen eltöltött év.

Ugyanakkor azt is látjuk, hogy azért, ami történik igazából mi is mérhetetlenül felelősek vagyunk, és okozói vagyunk ezeknek a válságjelenségeknek. Úgy gondolom, hogy a Bokor is és a keresztény ember is Magyarországon kicsit gondolkodás nélkül sodródik a mai társadalomban. Az ökológiai lábnyomunkról: megcsináltuk közösségeimben ennek a kiértékelését, egy átlag Bokor tag ökológiai lábnyoma, - ha az 1 az irányadó kb. 1,5-2,5 között van. Van egy kontroll csoportom, a Kána (házas hétvéges) mozgalomból megmaradt un. budai elit keresztényekből álló közösség, ott is elvégeztük ezt a tesztet: 6-8 között jön ki az ökológiai lábnyom. Hihetetlen, hogy milyen pazarlóan élünk, és hogy a kereszténység milyen módon van benne ebben az egészben.

Ma azt is tudjuk, hogy a nagy magabiztos rendszerek összeomolnak! A Tomka Miklós-féle egyházi kutatásokat most publikálták, amiből megtudjuk, hogy 15 év alatt 74%-ra (tehát 26 %-kal) csökkent a templomba járók száma Magyarországon. Bizony ezek a nagy fenntartó struktúrák is mérhetetlen módon erodálódnak. És most nem beszélek társadalombiztosításról, hitel és nyugdíj rendszerekről. Természetesen a válság és a kiút keresés meghozza a maga elméleteit is. Kutatóintézetek foglalkoznak azzal, hogy mi fog történni. Biztosan olvastátok, hogy a WWF 2002-ben prognosztizált egy jelentést arról, hogy mi fog bekövetkezni a világban 2050-ben. 2008-ban, tehát 6 év után, a WWF már 2030-ra várja a 2050-re jóslott állapotokat. Azaz 6 év alatt 20 évet romlott a helyzet. Annyit kellett módosítani 6 év alatt (a hat év folyamatainak ismeretében), hogy a várt jelenségek 20 évvel hamarabb fognak bekövetkezni.

2. A jövő forgatókönyvei- „mond, te kit választanál”
Mik a jövő forgatókönyvei? Azért kérdezem ezt, mert akár tetszik, akár nem, ezek a forgatókönyvek fognak bekövetkezni, illetve bekövetkezésük már jelenleg is folyamatban van. Ezeket nagy kutatóintézetek alakították ki. Én most nem a szélsőségekről akarok beszélni (Római klubot vagy Budapest csoportot, akik egy egyoldalúan nézik ezeket a dolgokat), hanem arról, amit ma a világban a legjobban elfogadnak, tudományos alapon. Ezek az ún. SEI prognózisok. Alapvetően hat forgatókönyv van a világban.

2.1 Hagyományos megoldások – jelenlegi folyamatok alapvetően maradnak

Az egyik forgatókönyv az ún. *fenntartható fejlődés*, ami azt jelenti, hogy bajok persze vannak, de majd minden rendbe jön, a piac szabályozza önmagát, a technika fejlődik, a gondok megoldódnak.

Egy második modell - ez is még a fenntartható fejlődés kategóriájában van - hogy új irányítási modellek lesznek, beavatkozik az állam, létrejön egy világkormány, világhadsereg, és ha kell felülről, okos erőszakkal irányítják a világot. Látjuk ezt is, Európai Unió, az egész globalizáció folyamata, amit a gazdaság illetve a poli-

tika követ majd. De ezek még mindig optimista előrejelzések, hiszen arra törekednek, hogy a jelenlegi folyamatok alapvetően fent maradjanak, azaz fenntartható lesz a fejlődés.

2.2 A „nagy összeomlás”

A harmadik lehetőség az összeomlás és káosz. Nyilván, hogyha a világot látjuk, vannak olyan helyek, amikor erről már lehet beszélni. Mondhatjuk azt, hogy ma Magyarországon, Borsod megyében az összeomlás és a káosz kezd uralkodni, vagy a világnak bizonyos helyein és dolgaiban (pl. fekete Afrika), de nagyon gyorsan legyűrűznek ezek a folyamatok máshova is.

Egy negyedik forgatókönyv az erődöknek a világa. Ez azt jelenti, hogy a gazdagok erődöket építenek, ahol koncentrálnak az anyagi, kulturális javakat, és ezeket az erődöket minden eszközzel védik másokkal szemben. A Kairos mozgalom pl. annak a nagy szószólója, hogy ez ne így legyen. Megvannak erre a civil szervezetek, akik az erődvilágra felhívják a figyelmet! Én, mint építész azt látom, hogy ma olyan lakóparkok a sikeresek, amelyek be vannak kerítve szögesdróttal, és fegyveresek őrzik. Minden nómenklatúra megépíti a maga Rózsadombját. Az egyik a közelünkben, Fót-ligeten van, fegyveres őrök őrzik azt a kb. 100 villát, ahol a mai gazdasági és politikai nómenklatúra él.

2.3 Fenntartható élet

Mi az ötödik lehetőség? Az, amikor nem fenntartható fejlődésről beszélünk, hanem fenntartható életről! És ennek az egyik formája a lokális, közvetlen demokrácia, a helyi kis egységekben folyó önellátó élet. Ez természetesen nagyarányú életszínvonal-vesztéssel jár. A Siklaky-féle modellek magyarországi szószólója mondta, hogy a 30-as évek életszínvonala tér vissza; ez azt jelenti, hogy az országban önellátásra való törekvés lesz, létrejönnek a faluközösségek. Az emberek, ha kell, kényszerből egymást segítik, a közlekedés leépül, és kb. 20 km-es távolságban lesznek települések, és ezek a települések egyfajta mezőgazdasági és energetikai önellátással fognak élni fenntartható életmódon.

A hatodik ilyen lehetőség, hogy a fenntartható élet szervezett társadalmakban, de ez kényszer alatt jön létre. Itt a forgatókönyvekben nagyon sok minden szerepel, hogy milyen kényszerek vannak. A legdurvábbat elmondom: az ivóvízbe belekeverik a fogamzásgátlót. (Az AIDS-sel sújtott afrikai országokban javasolt forgatókönyvek) Értitek, hogy ez mit jelent? Én nem riogatni akarok, de ha nem lesz más mód drasztikus beavatkozások várhatók a mindennapi életünkbe. A SEI skandináv kutatóintézet ezt a hat lehetőséget kínálja nekünk! Nyilván ezek nem ilyen tisztán valósulnak majd meg, hanem valamilyen kevert állapotban, és nem ilyen sterilen, ahogy én elmondtam, hanem egy rész ebből, egy rész abból. Országoként is változó lesz. Az országokénti változásban jönnek elő a nemzeti specialitások. Magyarországra nézve ez a dolog nagyon tragikusnak néz ki. Gondoljátok el, hogy a magyar társadalom

olyan, mint egy doboz. Ennek a doboznak van alja, te-teje és oldalai, s ezt a dobozt minden oldalról nyomás éri.

Felülről a globalizáció, a nagytőke. Ki kell mondani bizonyos értelemben azt is, hogy idegen térhódítások. Van egy jogász barátom, aki Jeruzsálemből költözött ide, s amikor, mint tervező kapcsolatba kerültem vele, s mondtam, hogy nekem nem nagyon tetszik ez a térfoglalás, ő azt mondta: Itt 600 ezer embernek volt munkahelye és lakása. Azt visszaszerezzük.

Alulról nyomja ezt a dobozt a cigányság. Ez egy hihetetlen probléma. Én naponta, mint az építőiparban dolgozó ember találkozom ezzel. Amikor barbarizálódásról, tehát a civilizáció széteséséről beszéltem, elsősorban ezekre kell ma Magyarországon gondolni. És ez a nyomás nem csak a szegénység, hanem az emberi minőség oldaláról is katasztrofális.

Oldalról is nyomja valami ezt a dobozt: Itt szintén a magyar sorskérdésekről kell beszélni: Trianon nyomja, a magyar történelem, a herderi jóslat beteljesülésének két évszázados réme. A nyelv, a hazafiság, a történelem roncsolódása.

Mi történik akkor, ha egy dobozban megnő a nyomás? Nyilván a dobozon belül megnőnek a feszültségek, s ezek kitörni készülnek. Kitörhet szelíd formában: az önzésben, az elkésztető demográfiai mutatókon, a rossz közérzetben. Bogár László barátunk a társadalom minden szegmensének roncsolódásáról beszél. Aki tud, elmenekül. Az „értelmiség árulása” újra és újra bekövetkezik. A kontroll csoportomban a mi gyerekeink korszaltájának többsége külföldi egyetemeknek tanul vagy dolgozik. Megnőnek a félelmek! Eléggé lehangoló ez a kép, és nem akartam semmiféle optimista forgatókönyvet mondani ezzel kapcsolatban, mert nagyon reálsan kell látnunk, hogy mi is történik. Most visszagondolok az ejtőernyős hasonlatra, és az a kérdés, hogy elkezdünk-e óbégatni, hogy ez történik, meg az történik, és napokig tudnánk sorolni az egyéni, társadalmi sérelmeinket, vagy pedig valamilyen megoldást keresünk.

Még annyit szeretnék mondani, hogy amikor a forgatókönyvek ennyire negatívak és sötétek, akkor az irracionális elem mindig megerősödik, és ez a magyar társadalomra nagyon jellemző. Aki figyel a szellemi irányultságot, látja, hogy mennyire jelen van irracionális. Legyen az a 2012 probléma. Vagy Jézus második eljövételétől kezdve az ufóig mindenféle ötlet van már arra, hogy a problémákra milyen külső megoldások lesznek. Ezek teljes mértékben abszurdnak tűnnek számomra.

3. Miért történik mindez? - „nekünk Mohács kell?” – kérdezhetjük a költővel. Van egy nagyon vallásos válasz erre, ami ma már kicsit cinikusnak is tűnhet: azért kell ennek megtörténni, hogy Isten dicsősége nyilvánvalóvá váljon! Ez egy nagyon jó válasz lehetne, és egy közösség, akár a Bokor mondhatja azt is, hogy hoppá, hát tényleg így van: nagyon nehéz helyzetbe kerültünk,

magyarul megtaláltuk a kihívást! A kihívás gyakorlatilag a túlélés, és itt most úgy kell cselekednünk, hogy az Isten dicsősége nyilvánvalóvá váljon. A másik egy rezignált válasz, megvan a Szózatban, ez az a balsors, aminek jönnie kell!

Ha a válságnak az okait kutatjuk, akkor beszélünk arról, hogy bár ez egy gazdasági vagy pénzügyi válság, ám a problémák gyökere sokkal mélyebben van. Ma – szoktuk mondani – a válság gyökere alapvetően az önzés, az emberi természet. De azért azt a kérdést is föl kell tenni, hogy miként lehetséges az, hogy az Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember ennyire elrontja a világot? Ennyire képtelen reagálni a teremtettségére? A bemutatott Isten-kép ennyire rosszul mutatja be az Istent? Nagyon sok szerző azt mondja, hogy minden válság oka egy spirituális krízis! Erről nehéz beszélni, mert tulajdonképpen a saját hitünket is megkérdőjelezi, és itt most nem feltétlen a Bokorról beszélek, hanem inkább az Egyházzal. Nincs-e valami baj azzal az istenképpel, amit hirdetünk? Nem következik-e ebből egy rossz emberkép, és a rossz emberkép nem hoz-e létre egy rossz társadalmat? Tehát torz az istenkép, emberkép és társadalom? A megoldás nem technikai, nem feltétlenül az, hogy keressük a falura költözés esélyeit, hanem hogy rendbe tesszük a fejekben a dolgokat. Ez azért nagyon nehéz, mert az idő nagyon felgyorsult. 2000 év alatt a fejekben nem lett rend, miért gondoljuk, hogy a következő 10-15 évben rendet lehet tenni? Tudjátok, hogy tankhajók mennek a tengeren, viszik az olajat, és csak 16 km-es körben tudnak megfordulni! Itt olyan tehetlenségi nyomatéka van a kultúrának, a hiteknek, hogy szinte reménytelennek tűnik az, hogy belülről valamilyen változás legyen. Mi elég sokat foglalkoztunk már az istenkép kérdéssel és két problémás dolgot látok!

Az egyik probléma az, hogy sokak istenképében az Istennek szükségletei vannak. Szüksége van a Fia halálára, arra, hogy jók legyünk, és hogy imádkozzunk hozzá. Hogyha az Istennek szükségletei vannak, akkor az ember is gondolhatja azt, hogy nekem is vannak jogos szükségleteim, megérdemlem, hogy ezeket a szükségleteimet valaki kielégítse. Ezért olyan társadalmat építünk, mely által – ahogy Isten is –, kielégíthetem a szükségleteimet, és mivel a javak korlátozva vannak, ez csak a mások rovására történhet. Ebből a torz istenképből, a szükségben lévő Isten képéből, a szükségben lévő ember képe rajzolódik ki, és ennek hozadékaként a társadalomban létrejönnek különböző struktúrák, önzések, gazdagság és szegénység. Amikor Jézus beszél a szükségletekről, akkor ő egész mást mond: „száz annyit kapsz”, „ami van elég”, „mindannyian testvérek vagytok”.

Az istenképnek a másik problémája, hogy nagyon aránytalan. Az Atya, Fiú, Szentlélek hármasságban a kereszténység szinte kizárólagosan Fiúra teszi a hangsúlyt. „Ha Jézus Krisztus nem támad fel semmit nem ér a mi hitünk”- mondja Szent Pál. A Fiú központúság a

test központúságot jelenti a teológiában: teste szenvedett, teste feltámadt, az Egyház Krisztus titokzatos teste, testét vesszük az eucharishtiában. A Miatyánkban pedig mondjuk: „ahogy a mennyben úgy a földön is”- hát az embernek is a test lett a legfontosabb, a saját teste. Ne csodálkozzunk azon, hogyha az Isten világa Fiú (test) központú, itt a „földön is” testközpontú a lét. Lehet, hogy ezek nagyon merész összefüggések, de higgyétek el, hogy működnek! És ezek a tények. Az embernek a teste lett a legfontosabb, azt kényeztetni, arra épülnek rá iparágak, reklámok, fogyasztási kényszerek, vagy akár az erőszak. Én úgy gondolom, és amennyire a teológiát ismerem, hogy az Atyát és a Szentlelket rehabilitálni kell a Fiú mellett! Ha elfeledkezünk a Szentháromság teljességétől, a saját létünk „háromságáról” is (lélek, elme, test) megfeledkezünk. Mindez az új gondolkodás új teológiai fogalmakat hoz létre, pl. azt, hogy engem személyesen teremtett meg az Isten. A protestáns egyházakban a személyes megváltó az egyik legfőbb teológiai gondolat. Vagy pl. a Lélek, mint személyes vigasztaló. Ezek az új teológiai fogalmak szerintem a testvériségnek a kultúráját fogják hordozni. Másképp tekintek majd önmagamra, hiszen teremtett vagyok, a másokra, hiszen egyek vagyunk, és másképp a Földre, hiszen az is a teremtés része, közös örökségünk. Nekünk erősségünk, hogy ezzel foglalkozunk, és azt látom, hogy a Fiú által meghatározott istenkép 40 éve ott lebeg előttünk. Ezt nem kell túllépni, csak kiegészíteni. Újra kell gombolni a kabátot, a teológiai kabátját is. Senki nem teszi meg helyettünk. Meg kell keresni az Atyának és a Szentléleknek a normál megjelenéseit, lehetőségeit az ember életében. Ez új elméleti alapokat adhatna arra, hogy megértsük, mi is történik a világban. Szeretnék fölolvadni egy chaszid történetet, ami jól jellemzi a lehetőségeinket:

„Egy rabbi egyszer megkérdezte tanítványait:

- Hajnalban mikor tudod megmondani, mikor változik a sötétség világozássá?

Az egyik tanuló így válaszolt: - Amikor egy szamarat meg tudok különböztetni egy kostól!

- Nem - válaszolt a rabbi.

Most egy másik tanuló válaszolt: - Amikor meg tudom különböztetni a pálmát a fűgétől!

- Nem - válaszolta most is a rabbi.

- Akkor hát mi a helyes válasz? - kérdezték a tanulók.

- Amikor minden férfi és nő szemébe tekintve a bátyádat és nővéredet fogod látni - mondta a rabbi -, az a fény! Minden más csak sötétség!”

Ez most rímel a bevezetőben énekelt dalra Szent Ferencről!

4. Hol él ma a reménység?- „hol a boldogság mostanában?”

Hol él ma az én meglátásom szerint a testvériség? Azt látjuk, hogy ez a fény, amiről a rabbi beszél, hála Istennek egyre jobban dereng a magyar társadalomban is, és

ez egy fajta remény. Lehet, hogy át kell gondolni a mi kapcsolódási rendszerünket. Úgy látom, hogy ma a testvériség azokban a nagy ideológiai háttérrel rendelkező közösségekben él, amiket én most bio-, öko-, ezo-, etno-, teoközösségeknek fogok nevezni. Rögtön hozzá is teszem, hogy a Bokor ezekre a közösségekre véleményem szerint idáig, hogy válaszolt.

Vannak a **bio vagy öko alapon álló közösségek**, sokféle van ma már Borsod megyétől kezdve Győr-Sopron megyéig. Emlékeztek, a Bokor volt az egyik első, aki az ökocsoportot létrehozta, mely aztán hosszú évekig élt még. A Bokorliget, ami lehetőség lett volna erre, Csipkerózsika álmát alusza. Ebben a kérdésben igazán nem tudunk előbbre lépni, nem tudunk testvéreket találni, vagy nem éreztük azt meg, hogy ezekkel a közösségekkel, milyen kapcsolódási pontjaink lehetnek.

A második nagy közösségi típus az **ezoközösség**. Erre nagyon sok példa van ma már, s ezektől úgy félünk, mint ördög a tömjénfűsttől. Miért félünk? Mert függetlenül attól, hogy a Bokor, vagy mi személyesen az Egyháztól távolságot tartunk, monopóliumait- melyek az ő erényeit és erejét adják- tudat alatt vagy tudatosan mi is magunkra vettük. Az Egyház monopóliuma az Isten! Az Egyháznak nem attól van hatalma és nem attól egyház, hogy földje, pénze, iskolája és struktúrája van, hanem attól, hogy övé az istenfogalom. S mindenkitől, aki ezt az istenfogalmat megkérdőjelezi - s ezekben az ezoterikus körökben ez megkérdőjeleződik - elkezdünk félni. Úgy vettem észre, hogy nagyon sok értékes dolgot tudnánk tőlük is tanulni. A mai tudományos és pszichológiai kutatások bizony erősítik az ő pozíciójukat.

Az Egyháznak nemcsak az Isten a monopóliuma, hanem a halál is. Mi történik a halálban, az ítéletnek a problémája, a túlvilág, a „mit érdemes csinálni?"; ezek mély monopóliumok, tán szentségtörésnek is tűnik a számotokra ezt vitatni. Az Egyház harmadik monopóliuma a szex. Ezt mára már túlhaladtuk a mindennapos életünkben Ez volt az első monopólium, ami lerombolódt. A másik kettő és recseg-ropog. van is nagy kapkodás. Viszont az **ezo** közösségi lét virágozik ma Magyarországon és mindenütt a világban.

A harmadik csoporttípus az **etnoközösség**, tehát nemzeti tudatú közösség. Rengeteg dolgot lehetne mondani ezekről is: mik léteznek ma Magyarországon. Itt is problémáink vannak, az egyetemes jézusi emberszeretet mögött a nemzet fogalma zavaró lett. Tudni kell azt, hogy az első globalizáció a kereszténység volt a világban: egységes nyelv, egységes kultúra. A Római Birodalom érdeke volt, hogy Jeruzsálemtől Londonig egységesen meneteljen a katona, egységesen gondolkodjon és higgyen a nép. Ezzel a fogalommal se tudunk mit kezdeni, pedig etno alapon nagyon sok közösség jött létre. Barantások, Pilis-kutatók, jurtalakók, kurultájósok, sumér-hun-magyar kontinuitásban gondolkodók, lovasijászok, dobosok, Emese álmát álmodók vannak szép számmal - és talán köztünk is.

Vannak a *teo vagyis az istenhit alapú közösségek*. Ezek érdekes módon Magyarországon elsősorban a keleti vallásokhoz kötődnek. Egyet ismerek személyesen, Nandafalva, Balástya mellett élő védikus hindu közösség, ahol több család él, 70-80 ember. Mindenki ismeri a Krisna-völgyet Somogyvámoson. Keresztény vonalon ezek a közösségek vagy egyházi gyámkodással működnek, vagy igazából nem jöttek létre. Schönstadt például Óbudaváron nagyon szépen kiépítette a maga kulturális és idegenforgalmi közösségi központját.

5. Miért maradtunk el a fősodortól, miért topogunk? – „haza a magasban”

Tehát mintha a „haza a magasban” lenne a jellemző a testvériség és a Bokor viszonyára: nincs haza, mindenkinek van lakása, otthona, a „haza a magasban” van. Magyarán az immanens remény nem vonzó. Azaz csak a vágyak szintjén vannak a testvériség következő lépései az életünkben. Miért maradtunk mi le erről a fősodorról? Miért tapogatózunk?

5.1 Jellemző ránk az izoláció. Ennek természetesen vannak előnyei is, már-már magabiztos, kicsit nagyképű istenkép és teológia, és ennek megfelelően, ez az istenkép kitölti a lelki életet. A lelki élet az istenképünknek a foglya, ezért csak nagyon szűk szegmensét éljük meg, s ennek következtében a szellemi élet is sokkal kevésbé működik a Bokorban, mint a 80-as években. Az ember belső hármassága: lélek, szellem és test. Keresni kell a lelkünk új útjait, emberi képességeink (itt elsősorban lelki és szellemi) kibontását.

5.2. Súlyos probléma a harmadik generáció „elvesztése”. Tudom, hogy sokan vagytok - és bocsánat, ha valakit megbántok - de erre készítettem egy táblázatot.

Megvizsgáltam 6 közösséget, kértem adatokat, A-B-C-D-E-F közösségek, mind második generációs Bokor közösség. Csak egyet emelek ki közülük. Az „A” közösség: 12 fő, 6 házaspár, született 22 gyerek, a gyerek-felnőtt aránya 1,8; 3,6 gyerek családonként. (Ez Gyurka bácsi számítása szerint a Bokorra 3,2). A 22 gyerekből 7 van Bokor közösségben, de a gyerekeknek 32%-a jár csak Bokor közösségbe. Ha a Bokor közösségbe járó gyerekek folytatják a Bokrot, akkor a változás 0,6, tehát a megszületett második generáció nagy létszáma ellenére csak 60%-ban reprodukálja a Bokrot. Ha ezt a 6 közösséget összesítjük, akkor egy kicsit jobb arány jön ki a gyerekszámra, és egy kicsit rosszabb arány a gyerekek súlyozott Bokorhoz tartozására. Ezzel azt akarom mondani, hogy amikor kiutakat keresünk, ez az igazi aranybánya! A természetes szaporodás szinte duplája, de a Bokorbeli szaporodás a fele! Tehát négy-szeres hiányok vannak a harmadik generációban a Bokor továbbélése szempontjából. Ahelyett, hogy duplázódnánk, feleződünk.

Ez mindenképpen egyfajta lemaradása a mi életünknek, hiszen a második generáció derék-hada 50 és 60 év között van, és azt a szellemi, lelki, társadalmi inspirációt, dinamizmust, ami a fiatalokra jellemző, nem

érezzük. Ezt azért mondtam - nem bántva a fiatalokat - hogy rengeteg kérdést és feladatot kell nekik is végiggondolniuk.

5.3. Hogy miért maradtunk le? Úgy gondolom, hogy a Bokor a magyar szellemi életben nem vesz részt. Nem nagyon látom azt, hogy valaki folyóiratokba ír, vagy a társadalom formálódásában valamilyen módon részt vesz. Egy kicsit gettósodunk, ennek megfelelően nagyon hosszadalmasak az útkereséseink, és úgy érzem itt a változások előtt, hogy szellemi, lelki, anyagi tartalékaink nincsenek. Az önálló szellemi életünk hiánya vezet sokunkat más székértáborokba, leszünk szószólói sokszor számunkra idegen eszmeiségnek.

5.4. A Bokorban sok jó egyéni és közösségi példa van. A sok jó példa létezik, de gyakorlatilag ezek magányosak maradnak. Gondolok itt Bányára, a Bokorligetre vagy bármi másra. Például Dóry Pisták egyházasfalui kezdeményezésének visszhangtalanságára. Úgy érzem, hogy kevés a Bokorban az egymásért végzett munka. Arról beszéltem - korábban más KVT-ken ill. a KD-ban - hogy milyen feladatkörök lennének, mit kellene a gyerekekkel csinálni. Persze mindig van valami, de a Bokor létszámához, erejéhez, tudatosságához képest ez nagyon-nagyon kevés, és ezt tükrözik is a statisztikák. Összegezhetném úgy is: nagyon kellene szeretni és szolgálni egymást.

Lemaradunk, leválunk a fősodorról, haza a magasban: majd a mennyországban megvalósul a transzcendencia, az Isten Ország. S az immanens ország valamire zárójelbe kerül. Nehezen működik a Bokor szociális hálója, a gyermekmunka, a belső piac. Nincsenek közös vállalkozások, munkahelyek, tervek, szociális projektek. A vezetés és a struktúra gondjaira is sokszor felhívtuk már egymás figyelmét. A Bokor létszámának és vonzásának csökkenése bizony a mi belső hiányosságainak miatt is keletkeznek. A jelen kor változásai anyagi, szellemi és lelki tartalékok nélkül érnek minket el.

6. Önmagunk rendbetétele – esély a túlélésre - „de nehéz az iskolatáska”

Arról is szeretnék beszélni, hogy mi az esélyünk a túlélésre? Hogyan kellene önmagunkat rendbe tenni?

6.1. Első feladat az egyénnek - saját magunk - a rendbetétele.

Biztosan hallottatok az érzelmi intelligenciáról. Elvégeztetnek egy tesztet, mely a következőképpen működik: van egy 22 érzelmi reakcióból álló skála, ez a kiértékelés szempontja. Az érzelmeket felsorolják a szeretet és a félelem között. Föltesznek provokatív kérdéseket, és az első, azonnali reakcióra kíváncsiak, amit besorolnak a 22-es skálába. A magyar átlag érzelmi intelligencia a 16-nál van, a lenti harmadban! A spontán reakciókat a düh, a gyűlölet, a szorongás (ez egy kicsit már pozitívabb reakció), az elutasítás, és messze nem a szeretetnek, az elfogadásnak a módjai jellemzik.

Amikor az egyén rendbe teszi az életét, nemcsak ezekre a helyzetekre tud intelligensen reagálni, hanem a házastársára, a családi problémákra, a boltban vagy a buszon, amikor rálépnek a lábára stb. Nagyon-nagyon fontos, hogy az érzelmi intelligenciát tudatosan fejlesszük!

A másik dolog, amiről úgy gondolom, hogy az egyén szintjén kell megcsinálni, az az Istenre figyelés kultúrája. Ez összetett dolog, a XIX. században elterjedt az „Isten meghalt” koncepciója, s elfelejtettük az istenképünk következtében, hogy milyen sokféle módon van jelen a mi világunkban. Nem csak a természetre gondolok, hanem bizonyos feladatokra, az emberi kapcsolatokra, a szépségre, a jóságra! Ez kulturális kérdés, emberi attitűd, hogy az ember mennyire veszi ezeket észre. Ezek nagyban fejleszthetők.

A harmadik dolog, amit az egyén tud megoldani, az nem más, mint az istenkép átalakítása vagy alakítása. Nem gondolom, hogy bele szabad szólnunk egymás istenképébe, de el kellene újra gondolkodni, hogy a teremtés, a saját teremtettségem és az emberi lehetőségeim megélése, ami a teremtettségből adódik, milyen egyéni és közösségi változásokat tud majd hozni.

Ezekre a válságokra, amik be fognak következni, tudatosan kell készülni, ahogy József Attila írja: „szoktatom szívemet a csendhez”. Ez egy gyönyörű mondat, arról szól, hogy az embernek egy változáshoz először érzelmileg kell hozzáállni. Szoktatni kell a szívemet ahhoz, hogy valami megváltozik. Készülni kell erre a változásra, belül rendet rakni, anyagilag, érzelmileg, közösségileg fölkészülni. Keresni a hasonló embereket, a közösségépítést, jó példákat. Motivációt kell találni. Demeczky Jenő javasolta, hogy minden családban legyen egy túlélési polc, ahová mindig nyúlhatunk.

A tudatos készülésnek meg kell lenni az egyén szintjén. Fontos – még mindig az egyén szintjén –, hogy az információkat nagyon gondosan kell szűrni és gyűjteni, illetve kapcsolatokat kell keresni!

Dóra jár egy rehabilitációs szakmérnöki tanfolyamra, ahol a fogyatékkal élők építészeti problémáit mérnöki-építész szemmel kezelik. Beadtuk oda azt a dolgozatomat, ami a Bokor vidéki életközösségre a KD-ban megjelent. Ez volt a szakdolgozatának a magja, és hihetetlen pozitív reakciók voltak rá! Ez nem a Bokor, hanem a mérnöki, népegészségügyi, rehabilitációs világ véleménye.

6.2. A másik esély a túlélésre, a család rendbe rakása!

Egy barátom, aki a 2. legnagyobb magyarországi bank stratégiai igazgatója, azt mondta, hogy a globalizációnak csak a mediterrán családmódel és a közösségek tudnak ellenállni! A mediterrán családmódel, ahol minden szerep, ami az ember életében fontos, a családon belül összpontosul. A család tudja ezt a sokszínűséget produkálni. Kezdzetek el tudatosan fölépíteni a

kis- és nagy-családot! A mediterrán család az a 3. unokatestvéri szintig működik. Ha elmentek Olaszországba, Görögországba, azt látjátok, hogy nem nagyon néznek TV-t este az emberek, mert a család annyira érdekes! Ez egy nagyon élő és ellenálló módel! Egy nagycsaládban már minden szerep megtalálható: van ott bölcs öreg, lázadó fiatal, simlis, bohóc, bombanő, szorgalmas igavonó, sikerember, keresztapa, széltoló, világfű, tündérkisasszony, pap és gazdálkodó stb. lehetne még folytatni. Színes, izgalmas, teljes világ ez, nincs is nagyon másra szükség. És persze van pénzügyi és érzelmi alap, ingatlan és sok közös program. Tehát építések újra a tágabb családot, keressétek, ami összeköt, a közös múltat, sztorikat és persze a közös munkát és szórakozást is.

6.3. A másik módel a közösség!

A családnál bizony a sokat emlegetett „nózitórlés” és a „Mi lesz ha...?” kérdések felvetése egyre aktuálisabb lesz! Itt a családhoz nem tartozók integrálása is fölmerül, hiszen vannak magányos emberek, akiknek így-úgy alakult az életük. Lehet, hogy a második generáció már nem tud semmit tenni, de – ha már fiatalon nem sikerült – egy közös öregkorban gondolkodhat, beszélhet az élettér és az életmód kérdéseiről.

Föl lehetne vetni Bokorszintű dolgokat, Bokor szociális háló, Bokor belső struktúrájának rendbetétele, munka, életáldozat, odaadás a Bokorért. Erről már sokat beszélgettünk különböző fórumokon: adj egy évet a Bokornak, szervezz meg valamit, struktúra, gyermekmunka stb.

7. De hol marad a küldetés – „arra születünk”

A sok beszéd után a túlélésről felmerül, hogy mi a küldetés? Hol az a zsinór, amit meg kell rántanunk. Ez a másik szó! Azt mondom, hogy amiről idáig beszéltem: az a küldetés! Megtalálni ma a túlélésnek, az egyéni értékeinkhez kapcsolódó testvériségbe ágyazódott formáit! Megtalálni az anyagiakban szerényen, de szellemiekben, lelkiekben, kapcsolatokban, szeretetben gazdagon való élés mindennapi és elméleti módját. Noé is kinevették, mikor a bárkát építette. Pedig akkor még szép idő volt. Nekünk ma már beborult, esik, és szürke fellegek szántják a horizontot. Bárkára van szükség. A Bokor Bárkájára. Ez igazából a Bokornak is a célja. És ez a bárka, senki előtt nem fogja bezárni a kaput, mindenki fel tud rá kapaszkodni, mert ezt úgy kell megvalósítani, hogy nyitott maradjon a rászorulóknak számára.

Végezetül hallgassátok meg Ady Endre egy gyönyörű versét!

Ady Endre: Fölszállott a páva

„Fölszállott a páva a vármegye-házra,
Sok szegény legénynek szabadulására.”

Kényes, büszke pávák, Nap-szédítő tollak,
Hírrel hirdessétek: másképpen lesz holnap.

Másképpen lesz holnap, másképpen lesz végre,
Új arcok, új szemek kacagnak az égre.

Új szelek nyögetik az ős, magyar fákat,
Várjuk már, várjuk az új magyar csodákat.

**Vagy bolondok vagyunk s elveszünk egy
szálig,**

Vagy ez a mi hitünk valóságra válik.

Új lángok, új hitek, új kohók, új szentek,
Vagy vagytok, vagy ismét semmi ködbe
mentek.

Vagy láng csap az ódon, vad vármegye-házra,
Vagy itt ül a lelkünk tovább leigázva.

Vagy lesz új értelmük a magyar igéknek,
Vagy marad régiben a bús, magyar élet.

„Fölszállott a páva a vármegye-házra,
Sok szegény legénynek szabadulására.”

KOVÁCS TÁDÉ

HUMORIZÁLT-E JÉZUS?

Sokáig fájdalommal azt gondoltam, hogy nem. Megpróbáltam megérteni, hogy miért. Arra jutottam, hogy valószínűleg a katolicitása (egyetemeségigénye) miatt. Nincs egyetemes vicc. Vegyük a legrövidebb és legártatlanabb faviccet, ez a „Reccs”. Akinek a szerettei egyike alatt cseresznyézés közben letört egy ág, és szörnyet halt, nem fog nevetni ezen a viccen. És ilyen bal eset minden emberöltőben előfordulhat valakivel. Enélkül is kimagyarázzák Jézus legrázósabb tanításait. Mi lenne, ha még humorizálna is?

Ma mégis meginogtam ebben. Mégpedig egy egyetemesen kigúnyolandó témában vélem őt humorizálni. Ez a hatalom. Jézusnak nagyon rossz véleménye volt a hatalomról. Sokszor beszélt ellene nagyon komolyan. De azt hiszem, bevetette ellene a gúny fegyverét is.

Előrebocsátom a humor változatainak felsorolását.

Tréfa, vicc, élc, móka, poén, humor, komédia, paródia, ironia, pamflet, gúny. Ezek főnevek.

Tréfál, viccel, élcelődik, mókázik, poénkodik, humorizál, komédiázik, parodizál, ironizál, pamfletet ír, gúnyolódik. Ezek igék.

Míndre közösen jellemző, hogy bennük valami összekeveredik más valamivel, amihez tulajdonképpen nincs, vagy nem lehetne köze.

Mi a nevetséges a Reccs című faviccben? Az, hogy a favicc sosincs fából, mindig csak szavakból áll, tehát nem is reccsenhet úgy, mint egy törhető faág. A reccsenés és a vicc ellentétes tulajdonságú, ebben rejlik a humorossága.

Most pedig lássuk a hatalom természetével ellentétes képzetársításokat Jézus szavaiban!

Mt 20,25: Jézus ...így szólt hozzájuk: „Tudjátok, hogy akiket a világ urainak tartanak, zsarnokoskodnak a népeken, a hatalmasok meg a hatalmukat éreztetik velük.”

Mt 28,18-20: „Nekem adatott minden hatalom égen és földön” (11,27; Zsolt 8,7; Dn 7,13 sk; Ef 1,20 skk; Fil

2,9; 1Pét 3,22; Zsid 1,2; 2,8; Jel 17,14). „Menjetelek el tehát, tegyetek tanítvánná minden népet, belemerítve őket az Apának, a Fiúnak és a Szentszellemnek nevébe, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én meghagytam nektek; és íme, én veletek vagyok minden nap a világ végezetéig.”

A hatalom alattvalókat szerez, nem tanítványokat, jutalmakkal és büntetésekkel, nem tanítás, vagyis meggyőzés révén. Bármily komoly is a feladat, megfogalmazása humorba van csomagolva. Kb. olyan vicc az, mint hogy virgácsot kap, aki nem veszi át a Mikuláscsomagot.

Lk 11,4-5 „Azt mondom azonban nektek, barátainak, ne féljetelek a test megölőtől, de ezek után semmi különösebbet tenni nem bírótól!” „Hanem megmutatom én majd nektek, kit féljetelek; féljetelek a megölés után a gyehennába vetésre hatalommal rendelkezőtől. Igen! Azt mondom nektek: ezt féljetelek!” (Mt 27,5; Lk 9,25; Zsid 10, 31)

Semmi különösét nem tehet velünk a gyilkosunk, mondja Jézus fanyar humorral. Hiszen csak az szennyez be minket, ami tőlünk jön, belülről; ami kívülről, az nem (Mt 15, 11).

Lk 22,25-26: „A gójok királyai uraskodnak felettük, és ’jótevőnek’ hivattnak hatalomgyakorlóik. De ti ne így! Hanem a köztetek nagyobb legyen olyan, mint a fiatalabb, és a vezető, mint a szolgálattevő” (’minister’). A lábmosás Jézus részéről ide illő komoly poén (Jn 13,1-20).

Jn 10,17-18: „Azért szeret az Atya, mert odaadom az életemet, hogy majd újra visszavegyem. Nem veszi el tőlem senki, magam adom oda, mert van rá hatalmam, hogy odaadjam, és van rá hatalmam, hogy visszavegyem.”

Az ellenség életét elvevőről mondják, hogy hatalma volt hozzá. Hogy a sajátját odaadja, erre csak gúnyképpen mondhatjuk, hogy volt hozzá hatalma. (Ezt inkább önfeláldozásnak szokás nevezni. Lett is belőle a teológusok nyelvén mactatio mystica = titokteljes agyonvágás a misében)

Jn 19,10:11: Azt mondja hát neki a Felfegyverzett (Pílat): „Nekem nem beszélsz? Nem tudod, hogy hatalmam van elengedni téged, és hatalmam van megfeszíteni téged?” A Szabadító azt felelte: „Semmi hatalmad sincs felettem, ha eredendően nem (úgy) adatott neked. Ezért az engem neked átadónak nagyobb bűne van.”

A helytartó érték gyanánt hozza fel hatalmát. Nagylelkűségként ajánlva fel az ártatlan vádlott szabadon engedését. Jézus bűnként értelmezi a hatalomgyakorlást, akár elítélésre, akár felmentésre használják. Még ő, a vádlott mentegeti bíróját, hogy nem is akkora a bűne, mint a vádlóknak. Mi ez, ha nem helyzetkomikum? Zárójelben megjegyezhetjük, hogy sem örökösödési, sem házasságtörési perben nem vállal bírói szerepet. Inkább a porban rajzolgat, mint egy utcagyerek. Nem humoros?